

IZOBRAZBA POVJERENIKA ZA OTPAD

UVOD

O obvezi imenovanja povjerenika iz područja gospodarenja otpadom puno se pisalo i dugo se čekalo na Program izobrazbe. Dokle se došlo, kakvo je trenutno stanje povezano s izobrazbom bit će prokomentirano u ovome članku.

POTREBA ZA EDUKACIJOM U GOSPODARENJU OTPADOM DAVNO JE PREPOZNATA

Učinkovito gospodarenje otpadom složen je proces koji zahtijeva usklađeno djelovanje državne uprave, regionalne (područne) i lokalne samouprave, znanstvenika, stručnjaka, udruga, gospodarstvenika, sredstava javnog priopćavanja, mjesnog pučanstva, ukupne javnosti i pravo građana na zdrav okoliš, informaciju, sudjelovanje u odlučivanju i pristup pravosuđu. Izazovu će se lakše odgovoriti ako svi budu osposobljeni i potaknuti na sudjelovanje u procese odlučivanja glede upravljanja i gospodarenja otpadom.

Zbog toga je odgoj i obrazovanje za okoliš nezaobilazan dio svakoga integriranog sustava gospodarenja otpadom. Između edukacije i kulture postoji uzajamni uzročno-posljedični odnos. Edukacijom se stječu znanja i vještine s ciljem povećanja razine svijesti svakog pojedinca za učinkovito sudjelovanje u provođenju

sustava gospodarenja otpadom. Provedba takve edukacije u pojedincu će razvijati nova saznanja i izgrađivati nove vrijednosti koje će ga upućivati na promjene u ponašanju. Kako bi se podizanje svijesti i kulture u gospodarenju otpadom ostvarilo, edukacijom je potrebno obuhvatiti sve dionike društva. Mora biti široko zastupljena u:

- predškolskim, školskim i visokoškolskim obrazovnim programima,
- medijima,
- sklopu stručnih skupova s temama o gospodarenju otpadom i stručnim časopisima,
- radu udruga,
- izobrazbi upravnih struktura, stručnjaka i pravnih osoba koje se bave djelatnosti gospodarenja otpadom,
- odgovornih osoba i zaposlenika u tvrtkama koje proizvode otpad.

Već u Strategiji gospodarenja otpadom Republike Hrvatske iz 2005. godine kroz strateške ciljeve i mjere koje proizlaze iz ciljeva navedena je nužnost edukacije upravnih struktura, stručnjaka i javnosti za rješavanje problema gospodarenja otpadom.

Jedna od mjera za učinkovito gospodarenje komunalnim otpadom je i obveza izrade Programa izobrazbe za ciljane skupine kroz nacionalnu kampanju i godišnje kampanje u jedinicama lokalne i regionalne samouprave.

Nadalje, u Planu gospodarenja otpadom Republike Hrvatske za razdoblje od 2007. do 2015. godine u Planu aktivnosti i provedbi plana za razdoblje 2007. – 2015. navedene aktivnosti povezane su s edukacijom. To je:

- edukacija gospodarskih subjekata koji proizvode opasni otpad,
- izrada i provedba akcijskog plana edukacije i promocije mogućnosti prevencije i smanjivanja otpada svih zainteresiranih strana – nevladinih udruga, javnosti, gospodarstva.

Nagovještaj da će se i zakonski regulirati određeni oblik izobrazbe mogao se prepoznati u spomenutim strateškim dokumentima i akcijskim planovima.

POVJERENIK ZA OTPAD

Godine 2013. stupa na snagu Zakon o održivom gospodarenju otpadom u kojem je uveden pojam „povjerenika“. Propisano je da svaka tvrtka koja zapošljava više od 50 radnika, a proizvodi otpad mora imenovati povjerenika za otpad i njegovog zamjenika koji će u slučaju njegove spriječenosti izvršavati njegove obveze.

Nije napravljena razlika u vrsti proizvedenog otpada, tako da tvrtka s više zaposlenika koja odbacuje papire, tonere, baterije i slično treba imenovati povjerenika i njegovog zamjenika.

Zbog složenosti i opsega posla propisano je da se povjereniku mora osigurati dovoljno vremena za učinkovito obavljanje obveza kao i mogućnost izobrazbe i usavršavanja. Točnije rečeno, izobrazba i daljnja usavršavanja su zakonska obveza.

Zadaća povjerenika je da nadzire provedbu gospodarenja otpadom u tvrtki i da prati je li ona u skladu s propisima. Ako postoje neusklađeno-

sti u radu, o tome mora obavijestiti odgovornu osobu u tvrtki. Nadalje, mora ih savjetovati o pitanjima gospodarenja otpadom. Koliko je u njegovoj moći, mora organizirati provođenje odredbi iz propisa. Ovo posljednje je možda najveći izazov za povjerenika. Olakotna okolnost za povjerenika je da ne postoji mogućnost prenošenja odgovornosti za neprovedbu propisanih obveza o otpadu. Kao i u zaštiti na radu, odgovornost snosi odgovorna osoba u tvrtki, a ne stručnjak zaštite na radu. Dosta tvrtki je zbog potrebe posla zadužilo jednog ili više zaposlenika da obavlja dužnosti povezane sa zaštitom okoliša. Nerijetko su to bili stručnjaci zaštite na radu. Za očekivati je da će zbog organizacije posla veće tvrtke i one s više lokacija imenovati i veći broj povjerenika.

Hrvatska agencija za okoliš i prirodu uspostavlja registar povjerenika i njihovih zamjenika. Svaka tvrtka obveznik dužna je dostaviti te podatke Agenciji.

Nije previše zahtjevno odlukom ili imenovanjem nekog u tvrtki imenovati za povjerenika i zamjenika. Međutim, imenovanje obvezuje osobu da odgovarajuće pristupi obvezama koje iz imenovanja proizlaze. Osim navedenih zadaća, tu je i zahtjev za ishođenje potvrde o obavljenoj izobrazbi u gospodarenju otpadom.

IZOBRAZBA POVJERENIKA

Iako je u Zakonu navedeno da će Program izobrazbe o gospodarenju otpadom biti izrađen unutar 12 mjeseci, tek u ljeto 2015. s godinom dana zakašnjenja ugledao je svjetlo dana.

Program izobrazbe o gospodarenju otpadom (N.N., br. 77/15.) propisuje sadržaje i trajanje izobrazbe, kao i način provedbe ispita. U Tablici 1. navedeni su sadržaji i satnica programa za izobrazbu povjerenika i zamjenika.

Tablica 1. Sadržaji i satnica programa za izobrazbu povjerenika i zamjenika

Red. br.	Tema	Sadržaj	Broj sati
1.	Zakonodavni okvir gospodarenja otpadom	1. Osnove regulative Europske unije iz područja gospodarenja otpadom 2. Propisi Republike Hrvatske iz područja gospodarenja otpadom 3. Planski dokumenti i strateško planiranje sustava gospodarenja otpadom 4. Nadležnosti u gospodarenju otpadom 5. Uloga i obveze Hrvatske agencije za okoliš i prirodu 6. Uloga i obveze Fonda za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost 7. Pravo i okoliš i načela prava okoliša	4
2.	Osnove gospodarenja otpadom	1. Pojmovno određenje otpada 2. Načela gospodarenja otpadom 3. Red prvenstva u gospodarenju otpadom 4. Kategorizacija otpada, određivanje nusproizvoda, ukidanje statusa otpada 5. Obveze proizvođača proizvoda 6. Posebne kategorije otpada (vrste, obveze, sustav sakupljanja i obrade, naknade, ciljevi, upravljanje) 7. Prekogranični promet otpadom 8. Djelatnosti gospodarenja otpadom 9. Dozvole za gospodarenje otpadom 10. Očevidnici za obavljanje djelatnosti gospodarenja otpadom	4
3.	Sakupljanje, odvojeno sakupljanje i skladištenje otpada	1. Uvjeti za prikupljanje, sakupljanje i skladištenje otpada 2. Osnove sakupljanja otpada i logistike na primjerima tvrtki 3. Uvjeti i obveze odvojenog sakupljanja otpada 4. Obveze jedinica lokalne samouprave 5. Modeli odvojenog sakupljanja na studiji slučaja	3
4.	Evidencije, planiranje i izvješćivanje o otpadu	1. Obveze proizvođača i posjednika otpada 2. Plan gospodarenja otpadom proizvođača otpada 3. Očevidnici o nastanku i tijeku otpada (obrazac očevidnika i prateći list) 4. Registar onečišćavanja okoliša 5. Izvješćivanje i popunjavanje obrazaca 6. Informacijski sustav gospodarenja otpadom	5
5.	Građevine za gospodarenje otpadom, obrada, uporaba i zbrinjavanje otpada	1. Pregled postupaka zbrinjavanja i uporabe otpada 2. Odlaganje otpada, odlagališta otpada 3. Biološka obrada otpada, kompostane 4. Mehaničko-biološka obrada otpada 5. Termička obrada otpada, spalionice otpada, energane na otpad 6. Fizikalno-kemijska obrada otpada 7. Gorivo iz otpada 8. Analiza prednosti i nedostataka tehnologija za obradu otpada (mehaničko-biološka obrada, termička obrada, odlaganje i drugo)	3
6.	Opasni otpad i postupanje	1. Kategorizacija opasnog otpada 2. Određivanje opasnih svojstava otpada 3. Postupanje s opasnim otpadom (sakupljanje, skladištenje, obrada, ovlaštene osobe) 4. Izvješćivanje	2
7.	Sigurnosni aspekti gospodarenja otpadom	1. Analiza rizika neučinkovitog gospodarenja otpadom	2
8.	Upravni i inspekcijski nadzor u području gospodarenja otpadom	1. Nadležnost i način provedbe upravnog nadzora 2. Nadležnosti i način provedbe inspekcijskog nadzora (zapisnik o očevidu, upravni postupak drugostupanjski postupak, prekršajni postupak, kazneni postupak)	2
		Ukupno sati:	25

Program je opsežan, zahvaća široka tematska područja i za očekivati je da će povjerenici iz tvrtki koje nemaju veliku količinu ili vrstu otpada biti opterećeni sa sadržajima koji im trenutno nisu potrebni. Koliko se može iščitati iz Zakona, potvrda o obavljenoj izobrazbi povezana je s osobom i „prenosiva“ je kod drugog poslodavca. Nije trajna, a vrijedi u razdoblju od 5 godina. U razdoblju od tih pet godina povjerenik je obvezan programom usavršavanja održavati status.

Pristup ispitu dopušten je polaznicima koji su minimalno prisustvovali 75 % predavanja. Prema neformalnim informacijama očekuje se da će sadržaj ispita pripremati Učilište koje i provodi izobrazbu.

Ovlaštenje za izobrazbu

Kao i za mnoge druge pripreme tečajeve, osposobljavanja, usavršavanja i seminare ZIRS *učilište* ishodilo je ovlaštenje Ministarstva zaštite okoliša i prirode za provođenje izobrazbe.

Zbog velikog interesa, izobrazba je već u postupku. Na temelju našeg velikog iskustva u sličnim izobrazbama prilagodili smo nastavni plan izobrazbe polaznicima. Na predavanjima, vježbama i radionicama prolazimo teme na stručni i zanimljivi način. Podsjećamo da je naš verificirani program usavršavanja za specijalistu zaštite okoliša prvi koji smo u Hrvatskoj provodili za polaznike koji žele praktična znanja, te ima skoro identične teme kao i ovaj program.

Pozivamo vas da što prije provedete obvezu izobrazbe povjerenika i njegovog zamjenika, prijavljujući se na jedan od naših termina koje smo objavili do polovice 2016. godine. Na našim mrežnim stranicama www.zirs.hr možete pogledati termine izobrazbe. Za očekivati je da će inspekcija zaštite okoliša tolerirati prijelazno razdoblje od nekoliko mjeseci da se izobrazba provede. Opet prema našem iskustvu, vrijeme visoke implementacije provođenja propisanih odredbi zakonodavstva je dvije godine.

*mr. sc. Indira Aurer Jezerčić, dipl. ing. kem. teh.
ZIRS d.o.o., Zagreb*